

Joan-Daniel Bezsonoff rep el premi Amat-Piniella amb 'Matar De Gaulle'

FILAÂ CULTURAL. L'escriptor rossellonÃs novelÃla l'intent d'atemptat al general De Gaulle, l'agost de 1962, per part d'un grup de francesos algerians repatriats desprÃs de la independÃncia d'AlgÃria.

La setzena ediciÃ del premi Joaquim Amat-Piniella, que atorguen l'Ajuntament de Manresa i Òmnium Bages, va guardonar la novel·la *Matar De Gaulle*, del rossellonÃs Joan Daniel Bezsonoff, que ens narra l'entramat que va envoltar un atemptat contra el president francÃs Charles De Gaulle, l'any 1962, a prop de la poblaciÃ de Clamart, al punt del Petit-Clamart, al departament de l'Alt Sena.

El transfons polÃtic i histÃric de l'obra Ãs certament complex per a un lector del segle XXI, especialment si no recorda o no coneix els avatars del colonialisme francÃs. Explicat breument: FranÃa tenia diverses colÃnies al nord d'Ãfrica. Una de les mÃs importants era l'actual AlgÃria, on els francesos van governar durant uns 130 anys. Moltes famÃlies franceses, a mÃs, s'hi havien instal·lat i hi vivien com a la metrÃpoli. TambÃ n'havien fet casa seva alguns catalans i valencians. La polÃtica colonial francesa, perÃ, era Ãmpliament criticada tant a FranÃa mateix com a la resta d'Europa occidental. Arran de la lluita contra la dominaciÃ colonial, a AlgÃria es va constituir el FLN (*Front de LibÃration National*), d'inspiraciÃ marxista i anticolonialista, amb el mÃtic Ahmed Ben Bella al capdavant. El FLN va fustigar l'exÃrcit francÃs i la mateixa comunitat francÃfona fins a assolir l'alliberament d'AlgÃria el 1962, quan De Gaulle va concedir la independÃncia de l'antiga colÃnia, desprÃs dels acords d'Ãvian, que incloÃien un referÃndum d'autodeterminaciÃ.

El drama de la descolonitzaciÃ

Una part dels francesos algerians, juntament amb patriotes que es van sentir traÃts per De Gaulle, van crear l'Organisation de l'ArmÃe SecrÃte, l'OAS, moviment clandestÃ que tenia per objectiu recuperar AlgÃria com a colÃnia francesa. L'OAS va actuar primer a AlgÃria atemptant contra musulmans partidaris del FLN o europeus partidaris de De Gaulle; i, un cop signada la independÃncia, van traslladar les seves operacions a la metrÃpoli, especialment al sud de FranÃa. Molts dels seus militants -ideolÃgicament propers al feixisme- van acabar a Espanya, sobretot als PaÃsos Catalans: des de la Costa Brava al PaÃs ValenciÃ.

La histÃria polÃtica, tanmateix, Ãs massa superficial per explicar tot el que amaga la realitat. De fet, se sustenta sobre una base molt mÃs complexa, sobre un entramat de persones, sentiments i vivÃncies, que en bona part sÃn la trama i l'ordit a partir dels quals Bezsonoff elabora el teixit de la seva narraciÃ. Una narraciÃ ben construÃda, que ens permet entreveure com de complexes i contradictÃries devien ser les coses per als milers de persones que van viure el drama de la descolonitzaciÃ i van haver d'abandonar el paÃs on havien nascut o viscut durant molts anys. Sentiments d'enyoranÃa, de ressentiment, d'odi, de solitud, de frustraciÃ... formen una base novel·lesca que intenta explicar la realitat i les reaccions de les persones.

La famÃlia Vidal, d'ascendÃncia rossellonesa, vivia a AlgÃria i se sentia francesa. Estimava el paisatge i les persones d'Alger, com a part de FranÃa. De cop, els va canviar la vida a causa de les decisions polÃtiques. El 26 de marÃ de 1961, a la Rue d'Isly, a Alger, en una manifestaciÃ contra la polÃtica del govern de ParÃs, uns soldats francesos van disparar a una multitud de civils francesos, desarmats?. I aquÃ va comenÃar el drama. Els Vidal, com centenars de milers de francesos algerians, els coneguts com a *piÃds-noirs*, es van adonar que el govern francÃs els abandonava, els traÃia i els lliurava al FLN. Molts van decidir emigrar cap a FranÃa, tot i que no se sentien tampoc francesos de la metrÃpoli (alguns es van exiliar al PaÃs ValenciÃ, concretament a Alacant. Un llibre de 1968, avui introbable, d'Antoni Seva, en dÃna testimoniatge: *Alacant, 30.000*

pieds-noirs.)

La família Vidal

Entre els retornats a la metròpoli, Bezsonoff hi situa la família Vidal, alguns membres de la qual passen de ser gaullistes a enrolar-se a l'OAS, l'organització clandestina oposada a la descolonització, que considerava De Gaulle com un gran traïdor a França. En el fons, doncs, el ressentiment d'un grup de persones que se sent traït per un polític tingut fins aleshores pel ?salvador de la pàtria?. L'OAS va promoure diverses accions i atemptats contra el govern francès i fins a dues vegades almenys contra el mateix president De Gaulle.

Un d'aquests atemptats va tenir lloc l'agost de 1962. El dirigia un alt militar, el coronel Jean-Marie Bastien-Thiry, el pare del qual havia estat company del mateix De Gaulle. L'atemptat, però, va resultar frustrat i el comando que l'havia portat a terme, empresonat. Bastien-Thiry va ser jutjat i condemnat a mort; la resta del grup van ser amnistiats.

Bezsonoff ens fa entrar de manera decidida en el pensament i el cor dels protagonistes d'aquests fets (excepte De Gaulle). No podem pas dir que sigui un llibre polític. Ans al contrari: tant la política com la història són l'excusa per narrar drames humans de persones que veuen les seves perspectives vitals estroncades a causa de les decisions polítiques. Però no tenim cap dubte que la veritable història s'acosta més a les narracions novel·lesques ?tot i ser fictícies? que no pas a la narració oficial dels fets, que sempre amaga bona part de la realitat, molt més complexa.

L'estil de Bezsonoff, d'altra banda, és amable, ple de detalls intel·ligents, divertit en molts fragments ?per exemple, quan el protagonista Anatole Vidal decideix aprendre afrikaans, la llengua de Sud-àfrica? i sempre elegant. El llibre fa de bon llegir també des del punt de vista formal.

Potser cal destacar-ne, encara, l'ús ric i acolorit del català de la Catalunya del Nord, amb tota mena d'expressions, girs i vocabulari posat en boca dels personatges de la família Vidal i d'altres. Per a algunes persones tal volta aquest aspecte pot ser una barrera per a la lectura. Però no hauria de ser així, ja que una llengua normalitzada ha de poder fer servir el registre dialectal de manera eficaç en textos literaris, com fa Bezsonoff a *Matar De Gaulle*. És una magnífica oportunitat per reivindicar, i ahora aprendre, mots i fraseologia que fins no fa gaire eren ben vius.

Si algun retret li haguéssim de fer a l'autor, diríem que alguns personatges són poc dibuixats, massa difuminats. Ara bé: això potser ja demanaria una novel·la molt més extensa, sense el puntillisme estilístic que caracteritza l'autor i amb més prolixitat de detalls. Simplement, això vol dir que els fets narrats donen per molt i permetrien treure'n molts arguments. O dit d'una altra manera: la novel·la de Bezsonoff ens ha deixat amb la mel a la boca i en voldríem més... Caldrà esperar la propera!

Il·lustració d'Anna Crespo. Caricatura de l'autor.